

META vol. 41, N° 4, décembre 1996. Numéro Spécial : *La dénomination*, sous la Direction de Philippe Thoiron. Les Presses de L'Université de Montréal

Forskningscentret Centre de Recherche et de Terminologie - CRTT - i Lyon, som tidligere har været omtalt i Hermes, har udgivet særnummeret af tidskriftet META om benævnelsesproblematik i « La Dénomination » og Travaux de CRTT2 « Autour de la dénomination » der begge er redigeret af centrets leder Philippe Thoiron.

I tidsskriftet Meta 41, nr. 4, december 1996 har forskningsgruppen ved CRTT sammen lavet en indledende artikel til de i alt 5 indlæg i nummeret med titlen « Notion de l'archiconcept et dénomination » og dermed slår de fire anglicister P. Thorion, H. Bejoint, Claude Boisson og Pierre Arnaud tonen an med en multilingual tilgang til begrebet i terminologi og andre områder. Metoden er at ville konfrontere og sammenligne en generel terminologi og se på benævnelser på et begreb på mange sprog. De ser således på de kognitive og universelle måder at forstå begreber i verden på ved at sidestille benævnelserne for en række sprog.

I den anden artikel i særnummeret af Claude Boisson « Les dénominations de la règle de calcul » bliver det hele eksemplificeret ved **regnestok**-eksemplet, hvor der tages fat i 41 eksempler på forskellige sprogs benævnelser for regnestok. Nogle sprog tager udgangspunkt i stok, andre i regel, og det laver Boisson så betydningsskemaer ud fra og sammenligner definitioner fra forskellige ordbøger på fænomenet både diakront og synkront.

Hvert sprog vælger nogle bestemte begrebelementer ud, og nogle termer synes at være foretrukket af grunde, der ikke nødvendigvis er hverken lingvistisk eller kognitivt bestemte.

Han opdeler de semantiske træk i følgende træk omkring benævnelsen : stok / regne / glide / logaritme, og der kommer ved en sammenligning af benævnelsen på så mange sprog til at afspejle sig et både teknisk og historisk billede af begrebet, som man ellers ikke lige får øje på.

G. Kleiber fortsætter med artiklen « Noms propres et noms communs - un problème de dénomination », en diskussion om benævnelser for propriér og fællesnavne.

Uzoma Chuwku behandler eponymer i artiklen : « Science, dénomination et partage du pouvoir - le cas des éponymes », især inden for det medicinske områder, hvor eponymer er meget produktive og tit uigennemsigtige. Farmakologi og medicin er et satningsområde for CRTT sammen med ordbogsarbejde inden for miljø.

François Gaudin som er socioterminolog, stiller i artiklen « L'ombre du concept » nogle grundlæggende spørgsmål til terminologiens berettigelse som

disciplin med en kritik af den reduktionisme, som findes inden for terminologien. Der bygges hele tiden modeller og systemer for at repræsentere viden fra den reelle verden, men derved kommer der til at vise et statisk billede, som automatisk glemmer det dynamiske og historiske aspekt ved begreber og termer.

Benævnelsesproblematikken ses altså i tidsskriftet belyst fra flere forskellige vinkler, og det gentager sig i bogen « Travaux de CRTT 2 - Autour de la dénomination » med 14 indlæg - til dels af de samme forfattere om samme tema, men med en repræsentation af forfattere fra et bredere sprogområde.

Der er to temaer for de 14 indlæg, nemlig dels termdannelse (de formelle, semantiske og metaforiske aspekter), og hvilken kvalitet og effektivitet termene har i forhold til de begreber, de repræsenterer - hvor motiverede og transparente er de.

Det første indlæg er af arabisternes grand old man André Roman, der med artiklen « Les combinatoires fondatrices de la langue arabe » skriver om begrænsninger for benævnelse efter en oversigt over forskellige udtrykssystemer. Xavier Lelubre - en anden arabist med speciale i fysik og optiske instrumenters terminologi - skriver i artiklen « Terminologie scientifique entre le phraséologie et l'unité terminologique complexe » om grænseområdet mellem benævnelse og beskrivelse.

Den afrikanske verden er belyst ved Antoine Lipous artikel « Dénomination des titres officiels au Congo-Brazzaville » og Uwoma Chuwku og « Les verbes ibo pour acheter » i alt 18 forskellige verber for at **købe** i nigeriansk sprog, der viser en meget verbaliseret måde at strukturere sin begrebsverden på. Det semitiske sprogområde er dækket af Pablo Kirtchuk i « Renouvellement grammatical, renouvellement lexical et renouvellement conceptuel en sémitique » især om den udenlandske indflydelse på disse sprog.

Det tyske sprogområde dækkes af grammatikeren par excellence på Lyon II Marcel Pérennec med « Le mot complexe en allemand » om gennemsigtigheden i tysk term/orddannelse og Claudia Hegedus Lambert med « La dénomination idiomatique » om metaforens betydning.

Ankermændene i CRTT, anglicisterne Philippe Thoiron og Henri Béjoint, skriver om « Modèle relationnel, définition et dénomination » med en eksemplificering af den multilingvale tilgang til benævnelser. Deres studie bygger på en sammenligning af ækvivalente termer på en række sprog. På side 188 har de inddraget en relationel model af Pottier for <BRANDMAND> som en :

en person der	kæmper for at slukke	ild	med slange /pumpe
1	2	3	4

Benævnelserne indeholder følgende begrebstræk og udtrykkes således på de

europæiske hovedsprog :

3-2-1	tysk	Feuerwehrmann
	engelsk	firefighter
3-1	engelsk	fireman
4-1	fransk	pompier
	spansk	bombero
2-1	fransk	éteigneur etc .

Der ses herefter på begrebstræk og inferensmekanismer . De karakteristiske træk eller begrebselementer sættes sammen i par og opfattes som en repræsentation af et « archi-concept », som grupperer alle de arketyperiske træk for begrebet i de studerede sprog.

Claude Boisson går videre i den retning med et andet konkret eksempel, nemlig for **knivsæg** som han ligesom med regnestokeksemplet arbejder på sproghistorisk og på en lang række sprog fra afrikansk til hebraisk, koptisk, græsk, sanskrit, kinesisk, japansk og engelsk og inddeler i semantiske kategorier.

Socioterminologien er her dækket af belgieren Ad Hermans, der i øvrigt er med i bestyrelsen for den nydannede europæiske terminologiforening EAT. Hans artikel hedder « Mots et termes en sociologie » og Francois Gaudin har denne gang sammen med Myriam Bouveret skrevet om beslægtede fagområders holdning til termer i « Partage des noms, partage des notions ? Approche sociolinguistique des difficultés terminologiques en situation interdisciplinaire » Vidallenc skriver om metaforers plads i videnskabsterminologi og Marie Lucie Honeste om benævnelses plads i argumentationsstrategi.

Denne rundtur i benævnelsesproblematikken, der sidestiller mange sprog og fagområder, er legende og sprudlende, og alle frankofone læsere vil helt sikkert finde noget spændende ved denne brede præsentation af CRTTs forskere og gæsteforelæsere gennem den sidste tid.

Susanne Lervad

